

Paleografie

DIGITAL HUMANITIES PENTRU SURSELE FILOSOFICE MEDIEVALE

2. Manuscrise și scriere

conf. dr. Mihai MAGA

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Masteratul de Filosofie Antică și Medievală

semestrul II, 2023–2024
HME2415/02

<https://www.dhcluj.ro/dhm/>

1 Instrumente și suporturi de scris

2 Limitări tehnice ale scrierii

3 Forma literei

4 Ductus

5 Exemplu

 Temă pentru acasă10

În Evul Mediu, cărțile erau scrise de mână.

■ Instrumente de scris:

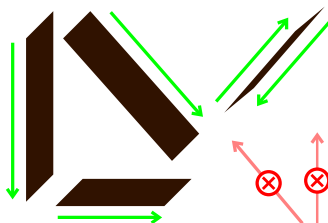
- pană de scris sau trestie
- cerneală
- cuțit mic (pentru ascuțit pana și corecturi)
- mină de plumb (pentru liniere)

■ Suporturi de scris:

- pergament (tipuri, fața cu păr/carne)
- papirus (direcția fibrelor)
- hârtie (semnul de apă)

- suportul de scris este scump, spațiul este limitat
- pana nu poate să scrie în sus
- pentru a evita petele de cerneală și pentru a scrie cursiv, literele au terminații
- radierea poate distruge suportul
- uneori pergamentul de slabă calitate are defecte
- unele cerneluri afectează suportul (ex. Cu_2O)
- uneori textul este obturat de scrieri ulterioare (glose, palimpseste)

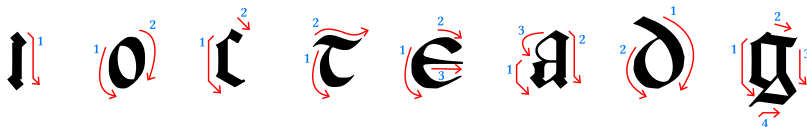
ADGIPL adgipl

linia de bază -

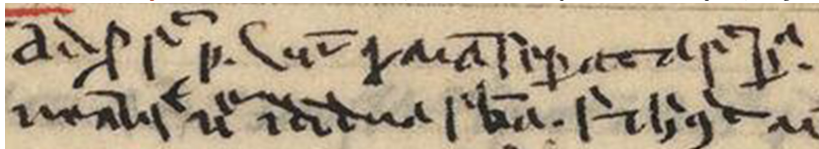
corp de literă

- descendent

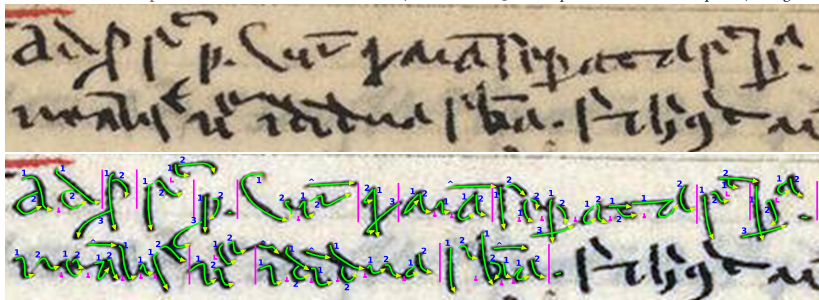
În descifrarea scrisului de mână, cel mai important este determinarea dinamicii trăsăturilor care compun litera = **ductus**

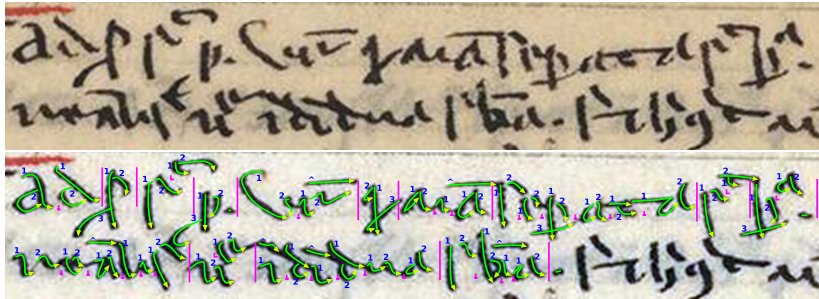
Vatican, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Vat.Lat.9851, f. 15v (THOMAS DE AQUINO, *Super Sententiis*, III, d.5, q.3, a.2) autograf

Vatican, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Vat.Lat.9851, f. 15v (THOMAS DE AQUINO, *Super Sententiis*, III, d.5, q.3, a.2) autograf

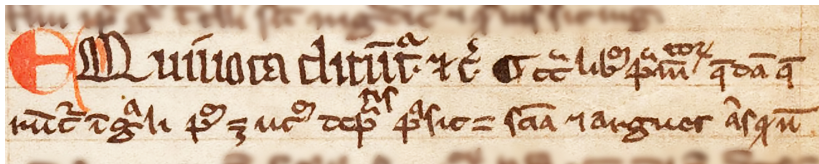
Vatican, Bibliotheca Apostolica Vaticana, Vat.Lat.9851, f. 15v (THOMAS DE AQUINO, *Super Sententiis*, III, d.5, q.3, a.2) autograf

ad 1° p. vñ q̃ aīa sepa^ta 1° p^a.
 roāⁱlī n^r īdīdua lbīa.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod anima separata sit persona.
 [...] rationalis naturae individua substantia.

Încercați să trasați ductus-ul pentru 5 cuvinte din următorul manuscris:

Basel, Universitätsbibliothek, F III 20, f. 113vb (sec. XIV)

PETRUS DE ALVERNIA, *Quaestiones super librum praedicamentorum Aristotelis*

Equivoca dicuntur etc. ¶ Circa librum predicamentorum quedam que|runtur in generali, primum est utrum de predicamentis possit esse sciencia, et arguet aliquis quod non [...]